

Suomen naiset, rauha ja turvallisuus -verkoston kirjallinen asiantuntijalausunto ulkoasianvaliokunnalle hallituksen esityksestä talousarvioksi vuodelle 2024

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024

<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+41/2023>

Teema: tasa-arvo, kriisinhallinta ja inhimillinen turvallisuus

Suomen naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto kiittää mahdollisuudesta lähettää kirjallisen asiantuntijalausunnon ulkoasianvaliokunnalle valtion talousarviosta vuodelle 2024.

Suomen tärkeä pysyä naiset, rauha ja turvallisuus -agendan edelläkävijänä ja pidettävä kiinni kansainvälisistä sitoumuksistaan

Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2024 todetaan, että Suomi nojautuu kehityspolitiikassaan omiin vahvuusalueisiinsa, joissa Suomella on hyvät mahdollisuudet tukea kestävää kehitystä. Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan osalta yhdistyvätkin kaksi Suomelle keskeistä teemaa: sukupuolten välinen tasa-arvo ja rauhan edistäminen.

Suomen naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto pitää positiivisena sitä, että talousarviossa on nostettu erikseen esille YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (Naiset, rauha ja turvallisuus) toimeenpanon tärkeys.

Huolimatta YK:n jäsenvaltioita velvoittavasta YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmasta 1325, naiset, rauha ja turvallisuus, ja sitä seuranneista täydentävistä päätöslauselmista, YK:n pääsihteerin uusimmasta naiset, rauha ja turvallisuus -raportista käy ilmi, että naisten oikeudet ovat osittain kääntyneet laskuun samalla kun väkivaltaiset konfliktit, sotilasmenot, sotilasvallankaappaukset, siirtolaisuus ja ruokaturvattomuus ovat lisääntyneet.

Suomi julkaisi maaliskuussa 2023 kunnianhimoisen [neljännen kansallisen naiset, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelmansa](#). Lisäksi Suomi on yhdessä Espanjan kanssa tehdyssä sitoumusaloitteessaan [Commitment 2025 on Womens' Inclusion in Peace Processes](#) sekä osana UN Womenin koordinoiman Generation Equality -kampanjaa [WPS-HA-kompaktia](#) sitoutunut kirittämään 1325-päätöslauselman toimeenpanoa.

Suomi tunnetaan maailmalla tasa-arvokysymysten ja naiset, rauha ja turvallisuus -agendan edelläkävijänä ja asiantuntijana. **Naiset, rauha ja turvallisuus -agendaan kohdistuu globaalisti voimakasta vastustusta** ja siksi on erityisen tärkeää, että Suomi pysyy edelleen maailmanlaajuisesti etujoukoissa 1325-agendan puolustajana ja että **Suomen tuki 1325-työlle on pitkäkestoista ja ennustettavaa**. Jotta Suomi voi jatkossakin uskottavasti toimia naiset, rauha ja turvallisuus -agendan edelläkävijänä, toimintaohjelman toteuttamiseksi on osoitettava **riittävät määrärahat ja henkilöresurssit**.

Naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto kiittää siitä, että talousarviossa on huomioitu YK:n 1325-päätöslauselman toteutumiselle keskeiset YK-järjestöt, YK:n seksuaali- ja lisääntymisterveysjärjestö UNFPA ja YK:n tasa-arvojärjestö UN Women. YK:n 1325-päätöslauselman kannalta on olennaista, että Suomen tuki näille järjestöille jatkuu ja vahvistuu johdonmukaisesti. Vahva ja johdonmukainen tuki takaa myös Suomen mahdollisuuden vaikuttaa kyseisten järjestöjen linjauksiin ja kehityksiin sekä edistää osaltaan Suomen mahdollisuuksia pyrkiä YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi. Suomen tuki UNFPA:lle ja UN

Womenille takaa myös sen, että Suomi pystyy toimimaan vakuuttavasti kansainvälisillä forumeilla Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan puolestapuhujana ja edistäjänä.

Vuoden 2024 budjettiin on lisätty ”kansainvälisen kehitysyhteistyön” alle momentti 24.30.69 Tuki Ukrainalle, ja tälle momentille on määrä kohdentaa 58 miljoonaa euroa. On tärkeää pitää huoli, että tuki kohdistuu myös naiset, rauha ja turvallisuus -työhön ja Suomen neljännen toimintaohjelman painopisteisiin. Esimerkiksi sen varmistaminen, että naiset ovat osallisia päätöksenteossa ja naisten erityistarpeisiin kiinnitetään huomiota, on ensiarvoisen tärkeää myös Ukrainaan suunnatussa tuessa.

Verkosto näkee kiitettävänä myös sen, että rauhanvälitykseen osoitetuilla määrärahoilla **edistetään talousarvion mukaan jatkossakin naisten osallistumista rauhanprosesseihin ja tuetaan naisrauhanvälittäjäverkostojen toimintaa.** Lisäksi näemme erittäin positiivisena, että rauhanvälitykseen **ehdotetaan talousarviossa 3,9 milj. euroa**, joka on 1,4 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa. Naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto kuitenkin painottaa, että naisten osallistumiseen ja naisrauhanvälittäjäverkostojen toimintaan tulee tämän momentin kohdalla budjetoida myös vuotta 2023 enemmän varoja.

Hallituksen budjettiesityksessä mainituista kehitysyhteistyön tunnusluvuista puuttuu vähiten kehittyneiden maiden kanssa tehtävän kehitysyhteistyön bktl-osuus. Suomen tulisi kiinnittää tarkempaa huomiota tavoitteeseen suunnata 0,2 % bruttokansantulosta vähiten kehittyneisiin maihin (LDC). Useat näistä maista ovat hauraita valtioita ja niiden kyky vastata esimerkiksi luonnonkatastrofeihin on heikko. Kaikissa kriisitilanteissa naiset ja lapset ovat suurimpia kärsijöitä. Vähiten kehittyneisiin maihin kohdistetulla rahoituksella edistetään nimenomaan naisten ja haavoittuvimmassa asemassa olevien hyvinvointia ja oikeuksien toteutumista.

Suomi on EU-maana sitoutunut tavoitteeseen, että 85 % uusista kehitysyhteistyöhankkeista pitää edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Verkosto pitää tärkeänä naiset, rauha ja turvallisuus –agendan kannalta, että tästä tavoitteesta pidetään kiinni ja sen toteutumisen edistymistä seurataan.

Lisäksi haluamme kiinnittää huomiota siihen, että **uutena Nato-jäsenmaana Suomella on mahdollisuus profiloitua vahvana Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan puolustajana ja puolestapuhujana.** Sukupuolten tasa-arvo tulee huomioida myös kansallisten asiantuntijoiden lähettämisessä Nato-tehtäviin (Voluntary National Contribution).

Nyt ei ole oikea aika leikata naiset, rauha ja turvallisuus -työstä

Elämme **useiden päällekkäisten kriisien aikaa** ja maailman **humanitaaristen kriisien tilanne on vakava.** Kriiseillä on sukupuolittuneita vaikutuksia. Ne vaikuttavat eniten juuri haavoittuvimmassa asemassa oleviin, kuten naisiin ja tyttöihin, ja ovat vieneet tasa-arvokehitystä taaksepäin.

Tällä hetkellä yli 100 miljoonaa ihmistä on joutunut pakolaisiksi maailmanlaajuisesti. Suurin osa heistä on naisia ja lapsia, jotka kohtaavat päivittäin terveyteensä, oikeuksiinsa, turvallisuuteensa ja ihmisarvoonsa kohdistuvia uhkia. Esimerkiksi UN Womenin arvioiden mukaan 493 000 naista ja tyttöä on joutunut jättämään kotinsa Gazassa. ¹ UNFPA:n mukaan Gazassa on 50 000 raskaana olevaa naista ja joka päivä noin 160 naista synnyttää erittäin vaarallisissa oloissa sodan keskellä.

¹ UN Women Rapid Assessment and Humanitarian Response in the Occupied Palestinian Territory, 20.10.2023: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2023-10/un-women-rapid-assessment-and-humanitarian-response-in-the-occupied-palestinian-territory-en.pdf>

Verkosto muistuttaa, että Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan mukaisesti naiset tulee nähdä aktiivisina toimijoina myös konfliktien ratkaisussa sekä humanitaaristen tarpeiden arvioinnissa niin, että konfliktien sukupuolittuneisiin vaikutuksiin voidaan vastata mahdollisimman tehokkaasti.

Humanitaarisia varoja olisi Naiset, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman ja sitä vahvistavien YK:n turvallisuusneuvoston päättöslauselmien edistämiseksi kohdistettava myös YK:n seksuaali- ja lisääntymisterveysjärjestö UNFPA:n sekä YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin humanitaariseen toimintaan, jotka tukevat varsinkin naisten ja tyttöjen erityistarpeita kriisien keskellä ja tarjoaa apua ja tukea sukupuolistunutta- ja seksuaaliväkivaltaa kriisien keskellä kohtaaville.

Hallitus on esittänyt leikkauksia monenkeskiseen yhteistyöhön sekä alue- ja maaohjelmiin, millä on väistämättä suoria ja vakavia vaikutuksia naisten oikeuksien toteutumiselle. Vähentynyt rahoitus YK-järjestöille voi osaltaan heikentää Suomen mahdollisuuksia päästä YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi, ja samankaltaiset seuraukset voivat olla myös alue- ja maakohtaisten leikkausten osalta, jolloin Suomen heikentynyt tuki tietyille maille voi kääntyä heikoksi tueksi Suomen pyrkimyksille YK:ssa.

Naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto nostaa esille huolen siitä, että Suomen tehdessä leikkauksia kehitysyhteistyöhön, se ei saa kohdistua tasa-arvotyötä tekeviin järjestöihin tai tasa-arvoa edistäviin maaohjelmiin. On huomioitavaa, tasa-arvoa edistäviksi maaohjelmiksi tulisi tulkita laaja-alaisesti kaikki sellaiset ohjelmat, joilla on mahdollisuuksia edistää tai jotka ovat omiaan edistämään naisten oikeuksien toteutumista.

Naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto suhtautuu positiivisesti siihen, että maittain kohdentamaton kehitysyhteistyön kohdalla mainitaan Suomen myöntävän jatkossakin valtionavustuksia kansainvälisille kansalaisjärjestöille (INGOt). Momentilla tehtävät leikkaukset eivät saa kohdentua Naiset, rauha ja turvallisuus -teemaa edistäviin INGoihin, kuten Kansainväliseen perhesuunnittelujärjestöjen liitto IPPF:n tukeen.

Naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto on huolissaan myös kehitysyhteistyön ehdollistamisesta.

Ehdollistaminen ei saa koskea perhesuunnittelu- ja naisjärjestöjen tai Naiset, rauha ja turvallisuus -työtä tekevien suomalaisten kansalaisjärjestöjen toimintaa. Osa suomalaisista kansalaisjärjestöistä, jotka tekevät Naiset, rauha ja turvallisuus -työtä saavat rahoitusta maaohjelmista, joihin kahdenvälisen kehitysyhteistyön määrärahoja on kohdennettu. Tämä työ antaa mahdollisuuden tukea suoraan paikallisia naisrauhanrakentajia. Eri mailla on erilaisia syitä olla tuomitsematta hyökkäyssotaa ja Suomen ajama pakkovalinta voidaan pahimmassa tapauksessa tulkita ymmärtämättömyydeksi tai jopa välinpitämättömyydeksi erilaisten kontekstien todellisuuksista ja uhkista. Lisäksi Suomen antama kehitysyhteistyö suuntautuu yhteiskuntien haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten, kuten naisten, elämän ja aseman kohentamiseen. Heillä on usein olemattomat vaikutusmahdollisuudet valtioidensa valitsemaan viralliseen linjaan toisten maiden hyökkäyssotien suhteen tai sen, miten valtio sitoutuu sääntöperustaiseen maailmanjärjestykseen. Kehitysyhteistyötä, humanitaarista työtä ja rauhan ja sovinnon työtä tehdään usein maissa, joissa on nimenomaisesti ongelmia demokratia- ja oikeusvaltiokehityksen suhteen ja tätä prosessia pyritään tukemaan mm. lisäämällä kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja tukemalla kansalaisyhteiskuntaa, jotta he voisivat itse vaikuttaa oman maansa kehitykseen. Lopettamalla tai vähentämällä tukea rangaistaan kaikissa heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä, kun taas tuen kautta heille annetaan eväitä kääntää oman maansa kehitystä myönteiseen, ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiokehitystä tukevaan suuntaan.

Kiitämme mahdollisuudesta lähettää asiantuntijalausuntomme.

Lisätiedot:

Elina Korhonen

Naiset, rauha ja turvallisuus -verkoston puheenjohtaja

Väestöliitto, elina.korhonen@vaestoliitto.fi, 050 514 8827

Linda-Lotta Luhtala

Naiset, rauha ja turvallisuus -verkoston koordinaattori

UN Women Suomi, linda-lotta.luhtala@unwomen.fi, 0504133052

Suomen Naiset, rauha ja turvallisuus -verkosto on vuonna 2006 perustettu avoin kansalaisyhteiskuntaverkosto, jonka tarkoitus on edistää naiset, rauha ja turvallisuus -teemoja Suomessa. Verkostoon kuuluu yli 25 järjestöjä ja yli 160 tutkija-, asiantuntija- ja henkilöjäsentä. Verkostoa koordinoi UN Women Suomi ulkoministeriön tuella.